לעילוי נשמת מרת אימי המזוככת ביסורים
הכ"מ ארלט חנה ע"ה בת פרחה תחי'
שנלב"ע י"ב כסלו התשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה

גליון 43
ה'תש"פ

פרשת
וישלח

גליון שו"ת

יגדיל תורה

עניני חנוכה - ב

שאלות שנשאלנו והשבנו בס"ד
מימה שחננו ה' בחמלתו יתברך
אורן נזרית
החונה בעיר האבות באר שבע תובב"א

סימן ז ..... ג

הטעם שלא מדליקים חנוכיה מעל כ' אמה אינו מסיבת אי יכולת ראות, אלא מטעם שאין חיבור תחושתי לחנוכיה שענינה פרסום הנס. וכן הטעם שאין יושבים בסוכה מעל כ' אמה, אמנם במבוי הקורה היא להיכר בלבד ואם יש קישוט (אמלתרא) מועיל גם כשהקורה מעל כ' אמה.

סימן ח ..... י

זוג נשוי שנמצא בהליך גירושין, והבעל גר בדירה נפרדת מהאשה, ואינה מקבלת ממנו מזונות, גם הבעל וגם האשה צריכים כל אחד בעצמו להדליק את החנוכיה בברכה.

סימן ט ..... יג

המתארח במלון אין לו להדליק נרות חנוכה בחדר המלון ללא רשות, ולדעת הספרדים בעל המלון פוטר את הדלקת נרות חנוכה של האורחים, וטוב שיקנה לכל האורחים חלק בשמן, ולאחינו האשכנזים צריכים להדליק בעצמם בלובי או בפתח, וכן הדין לספרדים כשבעל המלון גוי או יהודי שלא מדליק נרות חנוכה.

מפתחות ..... יז

גליון שו"ת

יגדיל תורה

מפי
הרב אודן נזדית שליט"א

ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב
פרטים בטל:
0506491414
0509013000

גרפיקה ועימוד:
א.י.ש. אשדוד
052-7627127

למעוניינים ניתן לקבל גיליון זה וכן את הגליונות:

שיחות חיזוק; אשיחה בחוקיך; אשיחה בחוקיך בהלכה; מהמחבר במייל: toraoren@gmail.com

כמו כן ניתן להשיג ספרי המחבר סדרות הספרים: שיחות חיזוק (ה' כרכים); אשיחה בחוקיך (ה' כרכים);

קול חתן; קול שמחה; ומארז דיסקים 'שיעורי יגדיל תורה' בטל: 0509013000 , 0506491414

סימן ז

(שו"ע אורח חיים סימן שס"ג סכ"ו תרל"ג ס"א תרע"א ס"ו)

שאלה:

נשאלתי בעניין חנוכיה המונחת מעל לעשרים אמה שע"פ הדין אינו יוצא בה ידי חובה, מדוע אין דבר המועיל להתירה כדוגמת אֲמַלְתָּרָא במבוי המהווה היכר המתיר קורת המבוי אף כשמונחת למעלה מעשרים אמה?

תשובה:

מצינו שאיסור שימת סכך הסוכה, נר החנוכה וקורת המבוי מעל לכ' אמה, אינו משום אי יכולת ראות ממשית, שכן אדם בעל ראיה טובה ודאי שיכול לראותם ממרחק זה ואף למעלה ממנו. אלא נראה שעיקר התקנה נובעת ממובן תחושתי ורגשי של האדם בתפיסת החלל שבו הוא נוכח, אם יכול להסב את תשומת ליבו ומבטו באופן טבעי לחפץ הנמצא שם, דבר שקשה לומר שמתרחש באופן טבעי במרחק של למעלה מכ' אמה. כלומר - הדבר תלוי במידת הקשר שיש לאדם לעצמים הללו, שלדברי רבותינו מעל לכ' אמה נוצר מעין 'נתק' בין האדם לבין העצם, ולכן אין מניחים סכך סוכה, קורת מבוי ונר חנוכה למעלה מכ' אמה. ובאשר לשוני בין קורת המבוי שבה מועילה אמלתרא להתירה, נראה שהדבר תלוי בהבנה מהי אמלתרא שלפירוש מסויים יש שסברו שמועיל לסכך סוכה. מכל מקום נלע"ד דשאני נרות חנוכה וסכך סוכה משום דבעינן ידיעה. שהרי טעמא דהיתרא דקורה מעל כ' אמה באמלתרא היינו משום דאין צריך לה חיבור רגשי, תפיסתי, תחושתי מלבד היכרא דקורה, משא"כ בסוכה או בנר חנוכה דיש בהם משום "לְמַעַן יֵדְעוּ", דבסוכה לקיים "לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'" ובחנוכה למען זכירת הניסים והנפלאות שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

א. שלושה דברים - אחד מדאורייתא ושניים מדרבנן, אם הניחם אדם מעל לכ' אמה לא יצא ידי חובה והם: סכך סוכה, נר חנוכה וקורת המבוי.

סכך סוכה כדתנן בסוכה (פ"א מ"א) - "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר". נר חנוכה כדאיתא בשבת (כא:) ובב"ק (סב:) - "אמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום: נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה - פסולה, כסוכה וכמבוי" ובטעמא דפסולים הני תרתי - "משום דלא שלטא ביה עינא". ומבוי מהא דתנן בעירובין (פ"א מ"א) - "מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה - ימעט, רבי יהודה אומר: אינו צריך" וטעמא דפסול - "משום היכרא".

ב. בעניין הסוכה, מצינו דפסק הרמב"ם (הל' שופר וסוכה ולולב פ"ד ה"א) - "שיעור הסוכה גובהה אין פחות מעשרה טפחים ולא יתר על עשרים אמה, ורחבה אין פחות משבעה טפחים על שבעה טפחים, ויש לו להוסיף ברחבה אפילו כמה מילין, היתה פחותה מעשרה או משבעה על שבעה או גבוהה מעשרים אמה כל שהוא הרי זו פסולה".

מתוך דברי הרמב"ם הנסמכים על דברי הגמרא בסוכה (דף ג') ישנה התייחסות לשיעורי האורך, רוחב וגובה הפחותים ביותר להכשר סוכה, כמו כן מצינו גם התייחסות למגבלת הגובה המאפשר הכשר סוכה. אמנם לא מצינו אזכור בדברים למגבלה החלה על אורך או על רוחב הסוכה. ובטעמא דמילתא (סוכה ב.) - "אמר רבה: דאמר קרא: "למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג), עד עשרים אמה - אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה - אין אדם יודע שדר

בסוכה, משום דלא שלטא בה עינא", ופירש רש"י (סוכה ב. ד"ה דלא שלטא ביה עינא) - "שאינו רואה את הסכך".

ובקושטא דמילתא יש לתמוה, וכי אדם אינו רואה למרחק של כ' אמה שתלתה הגמרא את פסול הסכך בזה? אלא, שבתיאום דברי רבה הנ"ל עם דברי ר' יאשיה (סוכה ב:) יתיישבו הדברים - "כמאן אזלא הא דאמר רבי יאשיה, אמר רב: מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך, אבל דפנות מגיעות לסכך - אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה. כמאן - כרבה, דאמר: משום דלא שלטא בה עינא, וכיון דדפנות מגיעות לסכך - משלט שלטא בה עינא" ע"כ. והיינו דסבר ר' יאשיה, כי היכא דאיכא מעין רצף ממקום הקרוב לראות האדם ועד לסכך יכול להיות הסכך גם למעלה מכ' אמה, אמנם במקום שישנו הפסק ברצף, דהיינו חלל כלשהו בין מיקום הסכך לרצפה, צריך להיות הסכך מונח בתוך כ' אמה ואם הניחו ממעל לו - פסול.

וכתב הריטב"א בחידושיו על סוכה (ב:) - "כיון שהוא מוקף שתי מחיצות כהלכתן דעריבן ושלישית טפח ודפנות מגיעות לסכך ורואה עצמו מכוסה ועומד תחת קירוי אי אפשר שלא ישיב אל לבו לדעת שהוא יושב תחת סכך" ע"כ.

ובמאירי על סוכה (ב:) כתב - "וענין טעם זה הוא שצריך לדעתו שתהא הסוכה עשויה בענין שיהא אדם מצוי לזכור ולהרגיש שתחת סכך הוא עומד. והוא סובר שסתם סוכה אין דפנות מגיעות לסכך, שהרי די לנו במחיצות עשרה מן הקרקע ומכשירין אותם מטעם גוד אסיק. וא"כ, עד עשרים אמה אדם מרגיש בסכך של מעלה הימנו שאע"פ שיש אויר הרבה מפסיק בין הדפנות והסכך, עד שאותו אויר היה ראוי לגרום לו שישכח ענין הסכך ושיהא הענין דומה לו כאלו עומד בחצר שאורה רב, מ"מ הואיל ואין הסכך גבוה אי אפשר לאדם בלא נשיאות עפעף מעט והרי רואה קצות הסכך לשעתו ומרגיש. אבל כל שגבוהה מעשרים אמה ואויר הרבה מפסיק בין דפנות לסכך, אין הסכך נראה לו אא"כ משליך ראשו לאחוריו לישא עיניו למעלה ואין אדם מצוי בכך. ולמדת לדעת זה, שאם היו הדפנות מגיעות לסכך, אף למעלה מעשרים - כשרה לשתי סבות: אחת, שמתוך שאין שם אויר מפסיק נותן לב על צלו שלא מחמת דפנות לבד הוא בא אלא אף מחמת סכך, ועוד שאדם עשוי ליתן עיניו במה שלפניו וכשהוא נותן עיניו בכותל אינו מפסיק בהבטתו עד שיראה את כולה, וכשמביט בראש הדופן המחובר לסכך הרי קצה הסכך הסמוך לדופן נראה עמו וישיבתו שתחת הסכך נכרת לו" ע"כ.

והעולה מהנ"ל כי בישיבה מתחת לסכך המונח מעל לכ' אמה, אין היושב חש בישיבת הסוכה, ומכל מקום כשהסכך צמוד לדפנות וכנ"ל - ישנה תחושה. ונהיר לכל בר דעת דאין הדברים קשורים ליכולתו הפיזית של האדם, אלא ליכולתו התודעתית דהיינו ההרגשה והתחושה של ישיבת הסוכה. ומכן גם תתורץ הקושיה הנ"ל על דברי רש"י דכתב בסוכה (ב. ד"ה דלא שלטא ביה עינא) - "שאינו רואה את הסכך" וכי אדם אינו יכול לראות סכך הנמצא מרחק עשרה מטרים ממנו? אלא שעתה נתבאר כי ממרחק זה, העין אינה רואה את הסכך באופן טבעי אלא אם ישליך האדם ראשו לאחור וישא עיניו למעלה על מנת לראות במכוון.

כמו כן, מצינו דהקשה טובא בעניין מרחק הסכך ביחס להיושב בסוכה בשו"ת בית שערים (חאו"ח סי' שלו) וז"ל - "מהא דאמר רבה בריש סוכה, דסוכה גבוהה למעלה מכ' פסולה מדכתיב: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וכו'", עד כ' אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מכ' אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא ופירש"י שאינו רואה את הסכך וכו' וקשיא - אדם גדול כענקים ליתכשר גם גבוה מכ'?

ואדם ננס ליפסל גם למטה מכ׳? ונראה, שבחידושי ריטב״א שם הרגיש בזה, ולכן כתב משום דלא שלטה בה עינא פירש דלא מעייני אינשי למעלה מכ׳, הכונה דלא מעייני במה שהוא למעלה מכ׳ לקרקע, אבל לפירש״י קשה כנ״ל אלא על כרחך דמה שהוא סוכה כשירה לשאר בני אדם כשר גם לננס ופסולה לענק כיון שפסולה לרוב בני אדם״ ע״כ.

מיהו, מצינו להר״י מלוניל על הרי״ף (לפי דפי הרי״ף סוכה א.) דמנה טעם נוסף וכתב - ״אמר רבה דאמר קרא [ויקרא כ״ג] למען ידעו וגו׳, ומיירי שאין דפנות מגיעות לסכך אלא שיש להן גובה עשרה טפחים גוד אסיק מחיצתה, וכיון שאויר יש בין הדפנות והסכך - האויר מזיק לעינים, ולא מיבעיא כשאין בה אלא שיעור סוכה קטנה שאין העין שולט בה מרוב גובהה מפני האויר המפסיק בין הדפנות והסכוך [דאף בסוכה גדולה ג״כ פסולה]. עד כ׳ אמה אדם יושב בצל סוכה״ ע״כ. והיינו דטעמיה כי בהיות הרצף בין דפנות הסוכה לסכך ישנה אפשרות לראות ומשא״כ במקום שישנו הפסק כנ״ל, ושוב נראה דמיירי בתנאים נלווים לראיה ברורה ונוחה, ולא ביכולת ראיה ממשית שוודאי שישנה.

והנראה עד כה, דהיכא דאיכא רצף בין דפנות הסוכה לסכך הסוכה, על אף שמונח מעל לכ׳ אמה - כשרה, ובטעמא דמילתא כתב רבנו המאירי שאודות לרצף הנ״ל, עדיין יש ליושב בסוכה זו יכולת ותחושה תודעתית שיושב תחת סכך הסוכה. ולפי הר״י מלוניל מצינו כי בהיות הרצף ישנם תנאים נאותים המאפשרים ראיה ברורה ונוחה של הסכך ללא היזק לעין המתבונן.

מכל מקום להלכה פסק מרן השו״ע (או״ח תרלג ס״א) - ״סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה, פסולה, בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה, בין שמחיצות מגיעות לסכך בין שאינן מגיעות״ ע״כ.

ג. כמו כן כפי שכבר נתבאר לעיל, מצינו דין דומה בעניין קורת המבוי. מבוי סתום, הוא רחוב המוקף משלושת רוחותיו במחיצות כשחצרות פתוחות לתוכו. מעיקרא מבוי זה מותר בטלטול בשבת, אלא שחששו חכמים שמא יחליפהו האדם בדעתו ויבוא לטלטל גם למעלה מארבע אמות ברשות הרבים. משום הכי תקון רבנן להניח קורה ממעל לפתח הכניסה למבוי או ליתן לחי בצידו, ואלו ישמשו היכר בין האסור למותר, דהיינו בין רשות הרבים האסורה בטלטול במקום שאין עירוב למבוי המותר.

וכן תנינן בעירובין (פ״א מ״א) - ״מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה - ימעט, רבי יהודה אומר: אינו צריך״. ובגמרא (שם ג.) נתבאר ע״פ דברי רב נחמן בר יצחק דטעמא דמילתא - ״משום היכרא״, כלומר - מעל לכ׳ אמה אין היכר לנמצאים במבוי בקורה אשר בפתחו. עוד נתבאר (שם) כי ישנו אופן מסויים שאף אם תהא הקורה מעל לכ׳ אמה, יהיה המבוי כשר וז״ל - ״אמר רבי אילעא אמר רב וגו׳ ואם יש לה אמלתרא - אפילו גבוהה יותר מעשרים אמה אינו צריך למעט וגו׳ מאי אמלתרא? רב חמא בריה דרבה בר אבוה אמר: קיני. כי אתא רב דימי אמר, אמרי במערבא: פסקי דארזא. מאן דאמר פסקי דארזא - כל שכן קיני, מאן דאמר קיני אבל פסקי דארזא לא - ומאן דאמר פסקי דארזא מאי טעמא - משום דנפיש משכיה, והא סוכה דנפיש משכיה, וקאמרי רבנן דלא! - אלא: כיון דקא חשיב - אית ליה קלא״ ע״כ. ופירש רש״י (שם) - ״קיני - כגון קיני עופות, היו בולטין מתחת האולם למעלה (משלשים) מן הפתח. פסקי דארזא - כלונסות של ארז ארוכין תחובין בכותל, ואיידי דנפיש משכיה אורך דידהו חזו להו אינשי, ואיכא היכרא״, ורבינו עובדיה מברטנורא כתב בפירושו (משנה עירובין פ״א מ״א ד״ה מבוי) - ״ואם יש בקורה זו אמלתרא פירוש - ציורים ופתוחים, אפילו למעלה

מעשרים אמה א"צ למעט, שע"י אותם הציורים שלטא בה עינא".

והעולה מהנ"ל דאם ישנו דבר המושך את עין המתבונן או חיבור (כפירוש רש"י ד"ה פסקי דארזא) אזי ניתן להניח הקורה גם למעלה מכ' אמה, ובלא הני הכירי קורה המונחת מעל לכ' אמה פסולה, וכן פסק מרן השו"ע (או"ח סי' שס"ג סכ"ו).

ד. והנה אחר ראותינו כל אלה, נבוא לדון בנ"ד בעניין חנוכיה המונחת מעל לכ' אמה מדוע לא יועיל היכרא כהאי גוונא דמבוי הנ"ל.

ראשית יש לומר, דלא מצינו מחלוקת בעניין הגבלת גובה מיקום הדלקת החנוכיה, שלא כמו בסוכה ומבוי הנ"ל דאית פלוגתא באמוראים. ובעניין הגובה דנר חנוכה איתא בשבת (כא:) ובב"ק (סב:) - "אמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום: נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה - פסולה, כסוכה וכמבוי", ופירש רש"י (בשבת כב.) - "פסולה - דלא שלטא בה עינא למעלה מעשרים אמה, וליכא פרסומי ניסא. כסוכה וכמבוי - דתנן בהו בהדיא בעירובין ומסכת סוכה דפסילי." ובב"ק (סב:) שינה רש"י בלשונו וכתב (בד"ה למעלה מכ' אמה) - "לא חזו לה אינשי ולא מפרסם ניסא ואנן לפרסומי ניסא בעינן." וכ"פ בשו"ע (ס' תרע"א ס"ו) מניחו למעלה מג' טפחים, ומצוה להניחו למטה מי' טפחים, ואם הניחו למעלה מי"ט, יצא, אבל אם מניחו למעלה מכ' אמה לא יצא, וכתב הרמ"א בשם תוספות אפילו לקחה כך דלוק והניחה למטה מכ', לא יצא, דהדלקה עושה מצוה. ובשלמי מועד להגרש"ז אוירבך זצ"ל (עמוד קצד) כתב דאם הדליק למעלה מכ' אמה, אע"פ שהכותל מצויר ומכויר, נראה שאין הדלקתו כשרה, ואע"פ שלענין קורה הנתונה ע"ג המבוי מבואר בעירובין דאע"ג דגבוה מכ' אם עשה אמלתרא, דהיינו ציור וכיור כמש"כ בשו"ע (סי' שס"ג סעי' כ"ו), מהני – שאני הכא דהא הנר גופיה אפשר דחשיב בלילה כמו אמלתרא במבוי, ואפ"ה פסולהו חכמים, ולכן גם אמלתרא ממש נראה דלא מהני, וכעין שכתב החיי אדם (כלל קנ"ד סעי' ט"ז) דבחלון שהוא למעלה מכ' לבני רה"ר פסול, אע"פ שהחלון הוא דבר הבולט וניכר לעין (הליכות שלמה ח"ב מועדים פרק י"ד ס"ז, ובדבר הלכה שם ס"ק י"ד).

אע"ג דלא מצינו בדברי חז"ל דיון בטעם הפסול בעניין חנוכיה שהונחה למעלה מכ' אמה, ודלא כמו בדבר קורה או סכך סוכה הנ"ל, לא מצינו גם למי מחכמינו שחולק ומציע להדליקה למעלה מכ' אמה. אמנם מצינו להטור (או"ח סי' תרע"א) דכתב הכי - "אם הניחה למעלה מכ' אמה אפילו בדיעבד לא יצא דלא שלטא ביה עינא וליכא פירסומי ניסא. וכתב ה"ר יואל הלוי דוקא כשמניחה בחוץ, אבל כשמניחה בבית - אפילו למעלה מעשרים אמה כשירה, כדאמרינן גבי סוכה - אם דפנות מגיעות לסכך, אפילו למעלה מכ' אמה כשירה דשלטא ביה עינא. ונ"ל שאין הנידון דומה לראייה דהתם בעינן שתשלוט עינו בגג וכיון שמחיצות מגיעות לגג על ידם ישלוט עינו בגג, אבל הכא שצריך שישלוט עינו בנרות כיון שהוא למעלה מכ' דלא שלטא ביה עינא, מאי נפקא מינה בגג שהוא עדיין למעלה ממנו, בשבילו לא שלטא ביה עינא טפי" ע"כ.

ומצינו בדברי ר' יואל הנ"ל שהשווה בין סכך סוכה לנר חנוכה, ולטעמיה אם ישנו רצף ממקום עמידת האדם ועד למיקום החנוכיה באופן שנמצאת למעלה מכ' אמה והיינו כשמניחה בבית תהא החנוכיה כשרה. מכל מקום מצינו דרבנו הטור סבירא ליה דאין להשוות בין סכך הסוכה לנרות, משום שדופן הסוכה מובילה את מבט האדם לראיית סכך המחובר, משא"כ בנרות חנוכה דראיית נרות בעינן ולא תקרה, ולכן אינו מועיל.

עוד מצינו בב"י (או"ח סי' תרעא) שהביא בשם הר"י אבוהב דברי ר' יואל הנ"ל, והעולה מדבריו כי רצף הדפנות אכן מאפשר ראיה עד כ' אמה וע"כ ר' יואל סבירא ליה דיש להקיש לדינא מדפנות סוכה לנ"ד, מיהו מצינו

לב"ח (שם) שמצדד בדברי הטור וכתב הכי - "ונראה לע"ד שעל פי זה כתב ר' יואל הלוי דוקא כשמניחה מבחוץ וכו' דלרבה אמרינן התם (ע"ב) להדיא דבדפנות מגיעות לסכך כשרה ואפילו למעלה מעשרים, והוא הדין בנר חנוכה, ואף על גב דאנן לא קיימא לן כרבה אלא כרבא דבעינן דירת עראי, ואפילו בדפנות מגיעות לסכך פסולה, מכל מקום מדרבה בסוכה שמעינן לרבא בנר חנוכה, דלכולי עלמא הוי טעמא בנר חנוכה משום דלא שלטא בה עינא, הילכך בבית דשלטא בה עינא אפילו למעלה מעשרים כשרה, וכדאמר גבי סוכה אליבא דרבה, ומה שהשיג רבינו עליו ואמר דאין הנדון דומה לראיה וכו', קשיא לי לפי טעמו במבוי שהקורה מונחת על גבי כותלי המבוי אמאי פסולה היא למעלה מעשרים אמה, נימא נמי כיון שהמחיצות מגיעות לקורה על ידם תשלוט עינו בקורה, דהא התם לא בעינן אלא שתשלוט עינו בקורה כמו בסוכה ויש ליישב. והר"ן ז"ל בריש פרק קמא דסוכה (א א ד"ה לרבה) כתב וז"ל ולא דמי לנר חנוכה וקורות מבוי דלא חשיבי היכר למעלה מעשרים אמה אף על פי שהקורה מונחת על גבי כתלים התם בקורת טפח דלא שלטא בה עינא כי היכי דשלטא בסוכה דרויחא טפי עכ"ל וכן כתבו התוספות לשם (ב ב ד"ה וכיון) דלפי טעם זה נוחין דברי רבינו ונדחו דברי ה"ר יואל הלוי. ומה שכתב הבית יוסף על שם ר"י אבוהב דסברת רבי יואל הלוי דכשיש כאן אויר, האויר הוא מזיק לעינים ואין האדם יכול להביט למעלה כל מה שירצה ולזה הביא ראיה מסוכה שאם הדפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים כשרה דשלטא בה עינא ובזה נראה שאין מקום לקושיית הטור עכ"ל, נראה לפע"ד שלא נעלמה סברתו זאת מדעת רבינו ואף על פי כן השיג עליו, דמנ"ל להר"ר יואל הלוי דסברא זו הלכה היא, כיון שאין לו בזה ראיה ברורה מהך דסוכה דאפשר לדחות ולומר דשאני התם דבעינן שישלוט עינו בגג וכו' דאיכא למימר דהאויר לא מעלה ולא מוריד, אלא עיקר הטעם דעל ידי המחיצות ישלוט עינו בגג וכו' וזהו שדקדק בלשונו ואמר שאין הנדון דומה לראיה וכו', גם מדברי התוספות והר"ן מבואר דנדחו דברי ה"ר יואל הלוי, ודברי רבינו עיקר והכי נקטינן" ע"כ.

על כל פנים נראה, כי הדברים סובבים סביב נקודת עיקרית אחת, האם מטרת רצף הדפנות הוא לראות את הגג ולהרגיש אליו תחושת שייכות וכנ"ל בעניין סוכה, ומשום האי טעמא אין הדברים יכולים להאמר גבי חנוכיה שאינה ניכרת כמו גג.

ובתוך כך מצינו להראי"ה קוק (מצות ראיה סי' תרעא) דסבירא ליה דיש לחוש לדעת ר' יואל הנ"ל, וז"ל – "בתוך הבית, אם למעלה מכ' אמה מאיר, ומסתמא בני ביתו יודעים שהדליק ואיה הדליק, וזה החוש מעיד שע"י הצצה בנר נראה גם מרחוק, והכל לפי הנר. א"כ שלטא ביה עינא בפרסומי ניסא שלנו שאינו כי אם לבני ביתו. ע"כ צ"ע לענ"ד אם הדליק למעלה מכ' בבית, ראוי לענ"ד שלא ידליק עוד בברכה, דיש פנים הנראות לפי הר"י לוי ז"ל, ובפרט כשתקרת הבית אינו רחוק בהרבה מהנר" ע"כ. והעולה מדבריו, כי לא ניתן להתעלם מהדלקת הנר בתוך הבית ואף למעלה מכ' אמה, ויש היכר בכך לכל בני הבית.

וע"כ יש לומר כי המשותף לסוכה, מבוי ונר חנוכה דאסרו חכמים להניחם למעלה מכ' אמה, אינו משום ראות ממשית, שכן אדם בעל ראיה טובה ודאי שיכול לראותם ממרחק זה ואף למעלה ממנו, אלא שעיקרא דתקנתא הוא משום תחושתו והרגשתו של האדם את החלל שבו הוא נוכח, אם יש דבר שיסב את דעתו ואת עיניו לחפץ הנמצא שם, דבר שקשה לומר שקורה במרחק של למעלה מכ' אמה. כלומר הדבר תלוי במידת הקשר שיש לאדם לעצמים הללו, שלדברי רבותינו מעל לכ' אמה יש מעין 'נתק' בין האדם לבין העצם, ולכן אין מניחים סכך סוכה, קורת מבוי ונר חנוכה למעלה מכ' אמה.

ה. ובנ"ד מדוע לא תועיל אמלתרא לנר חנוכה כשם שמועילה לקורת המבוי, ראשית, מצינו מספר פירושים בדבר מהי אמלתרא בכלל, דיש מן דאמר דהיא קיני ומשמע דהיא קורה שעל גבה כמין קיני עופות. ויש שפירשו דהיא קורה חקוקה או מצויירת בקיני יונים. ויש שאמרו דהוא לוח בצורת קן מתחת לקורה כקישוט לקורה. וכן פירשו דהיא קורת ארז ארוכה תחובה בכותל משני צדי הפתח. וכן לוח ארז ברוחב ארבעה טפחים. ואידך פירושא דאמתלרא הוא שם לחתיכות ארזים הנמצאים בסמוך לקורה. מכל מקום ברור דנחלקו אף בהסבר החפצא גופא.

דאי תימא דאמלתרא היינו קיני שמושכין את העין, י"ל דמועיל גם בסוכה לסוכה הגבוהה מכ' אמה, כיון שעל ידי האמלתרא יבוא לראות הסכך שעל גבי הסוכה ויתקיים הא דבעינן - "לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם". מיהו, אי אמלתרא היינו פסקי דארזא, דטעמיה "כיון דחשיבי אית ליה קלא" היינו למבוי ואז יודעים שיש בו קורה, וודאי דאינו מועיל לסוכה כשרה שעל כל פנים היושב אינו רואה הסכך ולא מתקיים "לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם" ואינה נכשרת באמלתרא.

אמנם כתב בשפת אמת (סוכה ב, א ד"ה אמר רבה) דלמ"ד דאמלתרא היינו קיני יש לומר דמועיל גם בסוכה להניח אמלתרא וכנ"ל, שוב חזר בו וכתב: "אמנם לענ"ד יש לדייק מלשון רש"י ז"ל בטעמא דרבה (סוכה ב, א ד"ה למען ידעו) 'עשה סוכה שישיבתה ניכרת לך', דצריך להיות ההיכר בגוף הסכך ומקום הנחתו, ויש לומר דע"י אמלתרא לא שייך להיות נקרא 'למען ידעו'. וצ"ע".

ובשו"ת חסדי אבות להגאון מקוטנא ז"ל (סוף סי' י"ג) כתב: "ראיתי בשפת אמת מועד בריש סוכה דנסתפק אי מועיל בסוכה לרבה אמלתרא למעלה מכ', והנה למ"ד בריש עירובין דהוא קינים, והוא דבר המקבל טומאה. פשוט דהוי מעמיד בדבר המקבל טומאה, דהרי בלא זה הסוכה פסולה, ודמיא לדברי ר"ת בסוכה דף יו"ד ד"ה פירס וכו'" ע"כ.

והנה הובא בספר דף על הדף בטעמא דגמרא (עירובין ג.) דקורה למעלה מכ' אמה לא שלטא ביה עינא ומשום הכי פסולה, כדאמרינן לעיל, ונתבאר דהוא הדין בנר חנוכה ובסכך סוכה, דכתב הרה"ג ר' אברהם נח קליין שליט"א לבאר לפי"ז מה שהביא רש"י עה"פ (במדבר ט, יח) - "עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יַחֲנוּ כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הֶעָנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ" ופירש (שם בד"ה על פי ה' יסעו) - "שנינו במלאכת המשכן, כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה וגו'" ובהמשך כתב (בד"ה ועל פי ה' יחנו) - "כיון שהיו ישראל חונים, עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה וגו'". וכתב הרב דלכאורה יש להבין מדוע נקט בהני לישני והמשיל עמוד הענן דווקא כמין קורה או כמין סוכה.

ותירץ שם, שכן בקורה שהיא במבוי, וכן בסוכה יש הדין של עד עשרים אמה, וטעמא משום דשלטא ביה עינא. ובאה ללמדנו התוה"ק כי בני ישראל בכל מהלכם במדבר ראו בחוש שה' הוא המוליכם ומשגיח עליהם בעינא פקיחא. ולפיכך נפתחה מסכת עירובין דווקא בקורה שלמעלה מעשרים, וגם מסכת סוכה בסוכה שלמעלה מעשרים שלמטה מעשרים שלטא ביה עינא. וי"ל שנרמז הדבר גם בפרשת שלח בפס' (במדבר יד, יד) - "אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה ה' וגו'" - עין בעין נראה, ששלטא ביה עינא, ואיך ראו כלל ישראל את זה "וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם" - שהיה למטה מכ' אמה דשלטה ביה עינא, שכלל ישראל ראו את השכינה. עכתו"ד.

על כל פנים למדנו מדברי רבותינו שאיסור שימת סכך הסוכה, נר החנוכה וקורת המבוי מעל לכ' אמה, אינו משום אי יכולת ראות ממשית, שכן אדם בעל ראיה טובה ודאי

שיכול לראותם ממרחק זה ואף למעלה ממנו. אלא נראה שעיקר התקנה נובעת ממובן תחושתי ורגשי של האדם בתפיסת החלל שבו הוא נוכח, אם יכול להסב את תשומת ליבו ומבטו באופן טבעי לחפץ הנמצא שם, דבר שקשה לומר שמתרחש באופן טבעי במרחק של למעלה מכ' אמה. כלומר - הדבר תלוי במידת הקשר שיש לאדם לעצמים הללו, שלדברי רבותינו מעל לכ' אמה נוצר מעין 'נתק' בין האדם לבין העצם, ולכן אין מניחים סכך סוכה, קורת מבוי ונר חנוכה למעלה מכ' אמה, וכ"כ הרה"ג יהודה זולדן שליט"א (תורה שבע"פ ובירורי הלכה עמוד 55-64). ובאשר לשוני בין קורת המבוי שבה מועילה אמלתרא להתירה, נראה שהדבר תלוי בהבנה מהי אמלתרא שלפירוש מסויים יש שסברו שמועיל לסכך סוכה. מכל מקום נלע"ד דשאני נרות חנוכה וסכך סוכה משום דבעינן ידיעה. שהרי טעמא דהיתרא דקורה מעל כ' אמה באמלתרא היינו משום דאין צריך לה חיבור רגשי, תפיסתי, תחושתי מלבד היכרא דקורה, משא"כ בסוכה או בנר חנוכה דיש בהם משום "לְמַעַן יֵדְעוּ", דבסוכה לקיים "לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'" ובחנוכה למען זכירת הניסים והנפלאות שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

עוד הראוני כעת פנינים מהרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א שדן בזה וכתב ששאל להגר"ח קנייבסקי שליט"א בזה (באמצעות נכדו חביבו רבי יעקב קניבסקי שליט"א) והשיב: "כבר דיברו על זה באחרונים, וכיוון שעל חנוכה לא נאמר שאמלתרא מועיל, לא עושים כן".

וכתב להוסיף בזה שיתכן להוסיף שאמלתרא אינה מועילה בנרות חנוכה משלוש סברות:

א) ישנה מחלוקת בראשונים האם האמלתרא צריכה להיות בגוף קורת המבוי, שעל הקורה עצמה יצוירו ציוריים מעניינים, או שמספיק שנניח היכר חיצוני המושך את העין. לפיכך, לפחות לדעות הראשונים הללו, אם נוסיף נרות צבעוניות ליד נרות החנוכה, לא ייחשב הדבר לאמלתרא.

ב) אמלתרא מועילה דוקא במבוי, משום שחז"ל הצריכו שיהיה היכר בראיית המבוי, ואיפשרו שההיכר ייעשה על ידי דבר חיצוני, אך בסוכה צריך שהעין תקלוט את הסוכה עצמה, ("דאמר קרא "למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל", עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה, משום דלא שלטא בה עינא" -סוכה ב,א), ולא שיראוה בעזרת גורם חיצוני. ולפיכך יתכן שנרות החנוכה דומים לסוכה ולא למבוי, ועלינו לראות את הנרות עצמם, מבלי שנראה אותם רק בסיוע נורות צבעוניות (שהיא סברא דומה לנזכר לעיל שצריך להרגיש חיבור לנרות ולא רק ענין של ראייתם בלבד) .

ג) יש אפשרות להוסיף עוד נקודה לחילוק ומחשבה, שאמלתרא מועילה למבוי כי ע"י נעשה הפתח חשוב בהיותו מצויר וזה העיקר שיהיה שם פתח למבוי, שעל ידו אינו פרוץ בעלמא מרוח רביעית זו, ואם הוא גבוה אין כאן שם פתח אלא בהיותו מצוייר שאז הוי כפתחי המלכים וחשוב כפתח, לפי זה העיקר הזה, אינו כלל בנ"ח ובסוכה.

הגרי"ש אלישיב זצוק"ל (בס' שבות יצחק ח"ה עמוד יא) והגרש"ז אוירבך זצוק"ל (בס' הליכות שלמה לעיל) פסקו שהמדליק נרות חנוכה למעלה מעשרים אמה, למרות שהכותל מצויר ומושך את העין, אין הדלקתו שלמה. רבותינו זצוק"ל מוכיחים זאת מעצם הדין עצמו, שאם הדלקת נרות חנוכה למעלה מעשרים אמה, פסולה, למרות שהנרות בעצמם מושכים את העין, הרי גם שלא יועיל להניח קישוטים או נורות ססגוניות כדי להכשיר את נרות החנוכה הניצבים למעלה מעשרים אמה. [ואמנם יתכן לחלק ולומר שנרות לא נחשבו בזמן חז"ל לאמלתרא, כיון שכולם השתמשו בתאורת הנרות בקביעות, ונרות לא משכו את העין כמו קיני ציפורים או ציורים. וגם בימינו, אף

שבימים רגילים שמים לב לנרות הדולקים בחלון. אך בחנוכה, כשבכל בתי ישראל דולקים נרות בחלונות, האנשים אינם שמים כל כך לב לנרות חנוכה הדולקות למעלה מעשרים אמה].

ועיין במשך חכמה (פ' וישב בד"ה והבור רק) וז"ל: והנה עיקר הנס היה לנצחון מלכות אנטיוכוס וישראל קבלו מלוכה מאתים שנה, ולזכרון צריך להאיר נרות ולזה סגי בחזותא בעלמא, אך להורות על נס פך השמן צריך דוקא שיהא שלטא ביה עינא תוך עשרים אמה ע"כ. מבואר דאם מצות נר חנוכה היתה לזכרון בעלמא לנצחון המלחמה היה מותר להניחה למעלה מכ' אמה, דעכ"פ חזותא בעלמא איכא בזה, אך להורות על נס השמן בעינן דשלטא ביה עינא טפי וזה דוקא למטה מכ' אמה (כנ"ל).

סימן ח

(שו"ע אורח חיים סימן ר"מ ס"ג תרע"ה ס"ג תרע"ז ס"א)

שאלה:

נשאלתי מזוג נשוי ללא ילדים, הנמצא כעת בהליכי גירושין מתקדמים וחיים כפרודים לגמרי כל אחד בבית בפני עצמו, מה דינם לגבי הדלקת נר החנוכה, האם חייבים להדליק כל אחד בפני עצמו, או שהבעל פוטר את אשתו בהדלקתו בלאו הכי?

תשובה:

כל אחד מבני הזוג מדליק ומברך לעצמו, שכן בני הזוג פרודים לגמרי, ובצירוף העובדה שחיים בבתים נפרדים, ומקרי פתח פתוח לעצמו שחייב בהדלקה בפתחו אף כשאוכל משולחן בעה"ב, וכן בצירוף העובדה שאין כאן ילדים ולכן אין הגבר חייב בתשלומי דמי המזונות ואין האישה סמוכה על שולחן הבעל, וגם אין לה דין אכסנאי היוצא בהדלקת בעה"ב בביתו אף כשאינו רואה את הנר כשסמוך על שולחנו. ואף לשיטת בני אשכנז שכל אחד ואחד מדליק חנוכיה לעצמו אין האישה מדליקה ויוצאת י"ח בהדלקת בעלה, שאשתו כגופו, מכל מקום, כאן ודאי דאינה נקראת כגופו שהרי רוצה לגרשה, וגם היא אינה רוצה בו. וא"כ ודאי כי לדין נר חנוכה מקרי אנשים נפרדים לגמרי והלכך חייבים בהדלקה בברכה כל אחד ואחד בביתו, ואין האישה יוצאת י"ח בהדלקת בעלה.

א. איתא בשבת (כא:) - "תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך" ע"כ.

לדינא פסק מרן ז"ל בשו"ע (או"ח תרעא ס"ב) - "כמה נרות מדליק? בלילה הראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה, עד שבליל האחרון יהיו שמונה. ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר" והוסיף עליו הרמ"א בהגה - "וי"א דכל אחד מבני הבית ידליק (הרמב"ם), וכן המנהג פשוט. ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפראג)" ע"כ.

נמצא כי למנהג בני ספרד, רק אחד מבני הבית מדליק בעבור כל יושביו, והוא כשיטת התוספות הנ"ל. אמנם, בני אשכנז שנהגו כשיטת הרמב"ם הנ"ל, נהגו להדליק חנוכיה אחת לכל אחד ואחד מבני הבית.

ב. ובעניין חיוב האשה בהדלקת נר חנוכה, איתא בשבת (כג.) - "אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס" וכן פסק

הרמב"ם (חנוכה פ"ד ה"ט), והטור ומרן השו"ע (או"ח תרעה ס"ג) - "אשה מדלקת נר חנוכה, שאף היא חייבת בה וגו'", ופירש הט"ז (שם סק"ד) טעמא דחיובא דנשי וז"ל - "שאף היא חייבת כו'. - כיון שהיתה באותו נס שגזרו היוונים על כל בתולה שתיבעל להגמון תחלה והרגה אשה בת יוחנן כהן גדול את הראש של האויבים וגו'" וע"ע במש"כ בכלבו (סי' מד).

מכל מקום, נתבאר לעיל דלדידן בני ספרד, אין מדליק נר חנוכה אלא בעל הבית בלבד, ובהדלקתו מוציא כל בני הבית ידי חובת ההדלקה. מיהו, גם לשיטת אחינו בני אשכנז שכל אחד ואחד מבני הבית מדליק חנוכיה לעצמו וכמו שכתב הרמ"א (או"ח תרעא ס"א) - "וי"א דכל אחד מבני הבית ידליק (הרמב"ם)" ומשמע מכך דאף הנשים ידליקו לבדן, אעפ"כ לא נהגו שהנשים דהיינו אשתו ובנותיו מדליקות לעצמן, אלא יוצאות י"ח ההדלקה בהדלקת בעל הבית. אמנם במשנ"ב (תרעא סק"ט) כתב - "לבד מאשתו דהיא כגופו" וכן כתב (תרעה סק"ט) - "אשה מדלקת - פירוש בעד כל בני ביתה. ואפילו איש יכול לעשות אותה שליח להוציאו אם עומדין בשעה שמדלקת ושומעין הברכה ובדיעבד אם לא ענו אמן על הברכה ג"כ יצאו, וכן איש מברך לאשה ויוצאת ידי חובתה אם עומדת שם ושומעת הברכה לא בעניין אחר. ועיין בתשובת עולת שמואל (סימן ק"ה) דלדידן שמדליקין כל אחד בפני עצמו, מכל מקום אשה אינה צריכה להדליק, דהויין רק טפילות לאנשים, ואם רוצים להדליק מברכות דהוי כשאר מצוות עשה שהזמן גרמא דיכולות לברך" ע"כ.

ג. ובעניין אכסנאי, דהוא אורח המשלם לבעל הבית כל הוצאות אכילתו, שתייתו ושאר צרכיו כל אחד בפני עצמו, מצינו דגם הוא חייב בהדלקת נר חנוכה. ובמה דברים אמורים, דווקא באופן שאין מדליקין עליו בביתו, וע"כ בכדי שיצא י"ח הדלקת הנר, עליו ליתן פרוטה לבעה"ב בעבור חלקו, או שהלה יקנה לו חלק בנר בתורת מתנה, כדי שיהא לו חלק ושותפות בהדלקת הנר. וכן איתא בשבת (כג.) - "אמר רב ששת: אכסנאי חייב בנר חנוכה. אמר רבי זירא: מריש כי הוינא בי רב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא. בתר דנסיבי איתתא אמינא: השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בגו ביתאי" ע"כ. ומדברי ר' זירא עולה דכל שאין מדליקין עליו להוציאו י"ח בביתו צריך להשתתף בקניית הנר במקום בו מתארח. אמנם אם מדליקים עליו כבר בביתו להוציאו, אינו צריך לעשות כן. ומהנ"ל כתבו הראשונים, כי בן הסמוך על שולחן אביו, אינו צריך להדליק נר בפני עצמו, או להשתתף בפרוטה במקום בו נמצא, שכן מדליקים עליו להוציאו י"ח בביתו, ואע"פ שאינו נמצא בבית כלל.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל (חנוכה פ"ד הי"א) - "אורח שמדליקין עליו בתוך ביתו אינו צריך להדליק עליו במקום שנתארח בו, אין לו בית להדליק עליו בו צריך להדליק במקום שנתארח בו, ומשתתף עמהן בשמן, ואם היה לו בית בפני עצמו אף על פי שמדליקין עליו בתוך ביתו צריך להדליק בבית שהוא בו מפני העוברין" וכן פסק מרן בשו"ע (או"ח סי' רס"ג ס"ז) -"אורח שאין לו חדר מיוחד וגם אין מדליקין עליו בביתו, צריך להשתתף בפרוטה" עוד כתב (שם סי' תרע"ז ס"א) - "אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה. ואם יש לו פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, אף על פי שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית, והוא הדין לבן האוכל אצל אביו" ע"כ.

בעניין זה עלה דיון גדול באחרונים בדבר בחורי ישיבה או חיילים ספרדים שלדידן אין כל אחד ואחד מדליק חנוכיה לעצמו וכנ"ל, אך כיוון שנמצאים במקום מרוחק מביתם בימי החנוכה ורוצים להדליק נר, ואינם רואים נר חנוכה האם רשאים לברך על הדלקה זו?

וכתב מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בחזון עובדיה (עמ' קנו) - "חיילים ספרדים המשרתים בצבא יכולים לסמוך על הדלקת נר חנוכה של אביהם בביתם, ואינם צריכים להדליק. ואם הם נמצאים במקום שאין רואים נר חנוכה כלל, יכולים להדליק בתוך מחניהם בברכה, אף על פי שמדליקים עליהם בביתם. וחיילים אשכנזים שמהדרים להדליק נר לכל אחד ואחד, אם יש להם במחנות הצבא חדרים בפני עצמם מדליקים בברכה, ואם הם חונים על פני השדה ידליקו בלי ברכה" עכ"ל. וכן כתב הגרב"צ אבא שאול זצוק"ל באור לציון (ח"ד עמ' רפ) ע"ש.

מכל מקום נחלקו לדינא בדבר בחורי ישיבות וחיילים ספרדים שאין מדליקים עליהם בביתם מסיבה כלשהי, וכתב האור לציון (ח"ד עמ' רפא) כי באופן הנ"ל, חייבים בהדלקת נר חנוכה ובברכה. מיהו בחזון עובדיה (חנוכה עמ' קמו) כתב שגם באופן הנ"ל אין צריכים להדליק בעצמם נר חנוכה ובודאי שאין להם לברך עליו, שהרי יוצאים י"ח בהדלקת הנרות שבישיבה או במחנה, ומכיוון שאוכלים ושותים בישיבה המספקת כל מחסורם תמורת התשלום החודשי או השנתי המועבר מהורי הבחורים להנהלת הישיבה, אינם צריכים להשתתף אף בפרוטות וכתב - "דאנן סהדי שהנהלת הישיבה מקנה להם זכות במקצת דמי הנרות והשמן של חנוכה. ואפילו אם הם סמוכים על שלחן הישיבה ללא כל תשלום, מכל מקום הנהלת הישיבה מזכה במתנה גמורה לכל בחורי הישיבה, ללא יוצא מן הכלל." עכ"ל.

ד. ובנד"ד ברור דכל עוד שלא ניתן הגט כדת וכהלכה, אין האישה נחשבת מגורשת. ואע"פ שחיים כעת כזוג פרוד ובבתים נפרדים לגמרי, מכל מקום פשוט דמקרי נישואין עד נתינת הגט.

מכל מקום נראה לדינא בנ"ד, שכל אחד ואחד מבני הזוג ידליק נר לעצמו ובברכה. משום דהאי דינא דגמרא דמצוות נר חנוכה איש וביתו, מיירי דווקא בבני ביתו החיים יחד ומצויים בבית אחד, ואף כשאינם מצוים בבית אחד מכל מקום סמוכים על שולחנו. ובנ"ד בני הזוג כבר אינם חיים יחד כלל וכל שנקראים עדיין זוג נשוי, היינו משום שטרם ניתן הגט. ואף לשיטת אחינו האשכנזים שכל אחד ואחד מדליק חנוכיה לעצמו, מכל מקום כתב המשנ"ב דלא תדליק אשתו לעצמה, שכן יוצאת י"ח בהדלקת בעלה, דאשתו כגופו, וכאן ודאי דאינה נקראת כגופו שכן פניהם לגירושין וכבר אינם גרים יחד, ואף אסור לו לבא עליה מרגע שנתן עיניו לגרשה כמבואר בשו"ע (או"ח סי' ר"מ ס"ג ובמ"ב שם ס"ק י"ב), ואף מדין אכסנאי חייבים להדליק כל אחד בפני עצמו, שכן נתבאר לעיל דלדידן בני ספרד, דאינו מדליק ואף כשאינו נמצא בביתו דווקא כשסמוך על שולחן אביו, ובמקרה הנ"ל כשסמוכה על שולחן בעלה, ומכל מקום כיוון שאינה סמוכה על שולחנו ובצירוף העובדה שאין ילדים ואינו חייב בתשלום דמי המזונות, אין נתמכת כלכלית על ידיו, ולכן אינה יוצאת ידי חובה בהדלקתו.

כמו כן יש לצרף דברי מרן השו"ע הנ"ל (שם סי' תרעז ס"א) דאכסנאי שיש לו פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, ובנ"ד כל אחד גר בבית משלו ומקרי פתח משל עצמו וזאת אע"פ שאוכל על שולחנו של בעה"ב כיוון שיש לו פתח משל עצמו, מדליק בפתחו ובברכה, וכל שכן בנ"ד דאינה אוכלת משלו כלל.

ועל כל פנים מצינו דהאישה חייבת בהדלקת הנר כמו הגבר שהרי גם לה היה חלק בנס וכנ"ל, ואין מקום להקל בזה. לכן ודאי דלנר חנוכה מקרי שני בתים נפרדים וחייבים בהדלקה כל אחד ואחד ובברכה.

סימן ט

(שו"ע אורח חיים תרע"ז ס"א)

שאלה:

נשאלתי האם אדם המתארח במלון צריך להדליק נרות חנוכה בברכה בחדרו על אף שהנהלת המלון אינה מתירה הדלקת נרות בחדרים, וכן האם רשאי לטעון שכיוון שעומד אצל הנרות למשך זמן הדלקתם או שמדליקם בתוך ארגז זכוכית מיוחד יהיה מותר, ובמידה ולא, האם רשאי לברך על הדלקת החנוכיה בלובי או בפתח המלון?

תשובה:

אין לאדם המתארח במלון להדליק נרות חנוכה בחדר המלון ללא רשות ההנהלה. ואף כשעומד אצל הנרות ויש להם ארגז מזכוכית, ראוי ליטול רשות מהנהלת המלון להדליק באופן זה בכדי להדליק בברכה, וכשבעלי המלון אינם מרשים להדליק בחדר אף באופן זה, ידליק בלובי או בפתח המלון, ואם בעל המלון יהודי שמדליק נר חנוכה בלובי בשביל כל אורחי המלון, לדעת הספרדים בתשלום שגובה בעל המלון עבור האירוח פוטר את הדלקת נרות חנוכה של האורחים, וטוב שיקנה לכל האורחים חלק בשמן, ולאחינו האשכנזים שכל אחד מדליק, לא יוצאים ידי חובת הדלקת נרות בהדלקת בעל המלון, אלא צריכים להדליק בעצמם בלובי או בפתח, וכן הדין לספרדים כשבעל המלון גוי או יהודי שלא מדליק נרות חנוכה.

א. ראשית, בטרם ניגש לעסוק בנ"ד, יש לערוך חלוקה ברורה בדין המתארח בחנוכה לעניין הדלקת הנר אשר ממנה יתבארו מספר דינים מהותיים.

באופן כללי ניתן לחלק את דין המתארח לשניים:

1. אכסנאי - אורח המשלם לבעה"ב על כל הוצאות אכילתו, שתייתו, לינתו ושאר צרכיו, כל דבר בפני עצמו.

2. אורח - כל שאוכל, ישן ומקבל שאר צרכיו מבעה"ב בחינם או בקבלנות בסך מעות קצוב לתקופה מוגדרת.

ונפקא מינה, דאי מקרי אכסנאי חייב בהדלקת נר חנוכה באופן שאין מדליקים עליו בביתו להוציאו י"ח וכדאיתא בשבת (כג.) - "אמר רב ששת: אכסנאי חייב בנר חנוכה. אמר רבי זירא: מריש כי הוינא בי רב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא. בתר דנסיבי איתתא אמינא: השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בגו ביתאי" ע"כ.

ומכאן דעל האכסנאי לתת לבעה"ב פרוטה בעד חלקו בשמן נר החנוכה שמדליקים שם, ודווקא באופן שאין בעה"ב מקנה לו את חלקו בשמן בתורת מתנה. וכן פסק מרן בשו"ע (או"ח תרע"ז ס"א) - "אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה. ואם יש לו פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, אף על פי שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית, והוא הדין לבן האוכל אצל אביו" ע"כ. וכן כתב מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בחזון עובדיה (חנוכה עמ' קמד).

מיהו, אי מקרי אורח דין אחר לו, כמו שכתב בקונטרס גן המלך (סי' מא הובא בסוף שו"ת גינת ורדים) - "והא דאכסנאי מחויב להשתתף עם בעל הבית בפריטי, ואם יש לו חדר לעצמו צריך להדליק לעצמו. לעניות דעתי נראה, דהיינו דוקא באכסנאי שנותן היציאה לבעל הבית, דאז מחויב להשתתף, ואם יש לו חדר לעצמו מחויב להדליק לעצמו, אבל אם האכסנאי סמוך על שלחן בעל הבית לגמרי, ומפתו יאכל ומכוסו ישתה, אין צריך לזה כלל, כי בעל הבית דקמהני ליה בכל צורכו, הלא הוא גם הוא יזכה לו גם בקצת דמי

הנרות, וליכא בזה חשדא כלל, כיון שידוע הוא דאתכא [על שולחן] דבעל הבית קא סמיך. ועוד נראה להקל אפילו שיש לו בית שאינו מתוך ביתו של בעל הבית [דהיינו שישנה יציאה נפרדת לרחוב], וליכא בזה חשדא, ולא דמי לבית שיש לו ב' פתחים, כיון שידוע הוא שהאכסנאי הזה הוא מתארח בבית פלוני - פטור" עכ"ל. וכן כתבו בספר בית הרואה (חנוכה אות ב), ובספר קמח סולת (דף קעה ע"א), ובספר מזבח אדמה (דף ט ע"א).

וכן כתב בכף החיים בעניין השתתפותו בשמן נר החנוכה דבעה"ב (או"ח תרעז סק"ג בד"ה צריך לתת פרוטה) - "נראה דהיינו דווקא באכסנאי שנותן הוצאה לבעה"ב דאז מחויב להשתתף ואם יש לו חדר מיוחד חייב להדליק בחדרו, אבל אם אכסנאי סמוך על בעה"ב לגמרי ומפתו יאכל ומכוסו ישתה אין צורך לזה כלל, כי בעה"ב דקמהני ליה בכל צרכו הלא הוא גם יזכה לו גם במקצת דמי הנרות וגו', ור"ל דאם אוכל אצל בעה"ב בחשבון כל מה שאוכל ושותה זהו שצריך ליתן פרוטה, אבל אם אוכל אצלו בקבלנות כך וכך ליום או לשבוע בכל מה שנצטרך אין צריך לתת פרוטה. ונראה דהוא הדין אם נותן לו בעה"ב כל צרכו בחנם דאין צריך ליתן פרוטה. ומכל מקום נראה דיותר טוב לומר בפירוש לבעה"ב זכי לי קצת שמן בנרות חנוכה שלך, ובעה"ב אומר הריני מזכה לך וכו', בין שאוכל בשכר או בחינם" ע"כ.

וכן כתב בשו"ת יחווה דעת (ח"ו סי' מג) - "לפי מה שכתב הגאון רבי אברהם הלוי בשו"ת גנת ורדים בקונטרס גן המלך (סימן מא), שזה שאמרו אכסנאי צריך להשתתף בפרוטות עם בעל הבית, ואם יש לו חדר לעצמו צריך להדליק בפני עצמו, הני מילי באכסנאי שמשלם לבעל הבית כל הוצאות אכילה ושתיה ושאר דברים, אבל אם האכסנאי סמוך לגמרי על שלחן בעל הבית, מפתו יאכל ומכוסו ישתה, אין צריך לזה כלל, כי בעל הבית שמהנה את אורחו לכל צרכיו, וכל מחסורו עליו, הלא הוא גם הוא יזכה לו במקצת דמי הנרות והשמן של חנוכה, וגם אין בזה חשדא כלל במה שאינו מדליק בפתח חדרו המיוחד לו, כיון שידוע הוא לכל שהוא סמוך על שלחן בעל הבית. ואפילו אם יש לאורח חדר שאינו בתוך ביתו של בעל הבית יש להקל, ואין בזה משום חשד, כיון שידוע הוא שאכסנאי זה מתארח אצל בעל הבית פלוני וסמוך על שלחנו. ואין זה דומה לבית שיש בו שני פתחים שצריך להדליק בשניהם משום חשד. ע"כ. והובא להלכה בספר יד אהרן, ובספר שלחן גבוה, ובספר כסא אליהו ישראל. ע"ש. וכן פסק בשלחן ערוך הגאון רבי זלמן (סימן רסג סעיף ט'). ע"ש. וכן כתב הרה"ג רבי יעקב סופר בספר כף החיים (סימן תרעז סק"ג), שדוקא אם אוכל ושותה אצל בעל הבית כשהוא מחשב עמו כל פרטי הוצאותיו, לכן צריך להשתתף בפרוטות עם בעל הבית כדי שיהיה לו חלק במצות הדלקת נר חנוכה, אבל אם אוכל בקבלנות כך וכך מעות ליום או לשבוע או לחודש, לכל מה שנצרך לאורח, אינו צריך להשתתף בפרוטות (והסתמך על האחרונים הנ"ל) וגו' וכן מוכח בתשובת הרשב"א (סי' תקמב), שאף במתנה שפיר דמי. וכן כתב המגן אברהם והאליה רבה והפרי חדש ושאר אחרונים" עכ"ל.

והעולה מדבריו, דכל שלן בבית חבירו לילה אחד או יותר, ובאופן שאוכל ושותה על חשבון בעה"ב, אין צריך להשתתף עימו כלל, וה"ה אם משלם לבעה"ב סכום קצוב, ובעה"ב מצידו אינו מדקדק עימו בכל הוצאה והוצאה שמוציא עבורו, אין צריך להשתתף עמו כלל, וע"ע באורך בחזון עובדיה (חנוכה עמ' קנב-קנה).

וכן כתב הגרב"צ מוצפי שליט"א בספרו חנוכה בציון (עמ' רצה) וז"ל - "וכן אמר לי מור אבי ז"ל, גבי אורח המגיע לאכול וללון בבית בעל הבית, שמכיוון שכל צרכיו מוטלים על בעה"ב, אינו צריך להשתתף בהוצאות השמן, כי סומך הוא על בעה"ב בכל, וגם הנרות בכלל זה" עכ"ל.

ונראה ע"פ האמור לעיל כי המתארח בבית מלון מקרי אורח ולא אכסנאי, וזאת כיוון דאינו משלם בעבור כל צורך בפני עצמו, אלא משלם בעבור כל תקופת שהותו בבית המלון באופן כולל ובקבלנות וכנ"ל. וע"כ לדינא אינו צריך להשתתף כלל בשמן המיועד להדלקת נרות החנוכה אשר מדליקים במלון כיוון שהסכום כלול בתשלום אשר שילם בעבור הנופש מעיקרא.

וכן כתב מו"ר מרן הראש"ל הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א בילקוט יוסף (חנוכה מהדורת תשע"ג עמ' תקה) שטוב שהאורחים ישתתפו ביניהם בפרוטה, וידליקו בפתח בית המלון להוציא את כולם י"ח, או שיבקשו בהדיא מבעל המלון שיזכה להם חלק בשמן לכל האורחים, וכנ"ל בדברי הכף החיים (שם עמ' קיד).

ב. ובנוגע להדלקת הנרות בחדרו במקום שהנהלת המלון אוסרת וזהו תנאי להשאלת או השכרת החדר ודאי הוא דאסור בתכלית להדליק שם. ואם עשה כן, שכר עבירה בידו ולא מצוה, ומקרי גזלן, ופשיטא דאין לברך על הדלקה זו, וכדאיתא בב"מ (מא.) - "שואל שלא מדעת גזלן הוי" ועוד נאמר (עח.) - "כל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן", והיינו דאם עשה מעשה ברכוש המשכיר בניגוד לרצונו דינו כגזלן.

לכן, אם הדליק נר בחדרו שלא בידיעת והסכמת הנהלת המלון, נמצא ששינה ממה שהותנה עמו מעיקרא בתנאי השימוש ברכוש המלון והשכרת החדר, ולכן נקרא גזלן, ובאם תפרוץ דליקה ח"ו או כל קלקול שהוא ע"י הדלקה זו, יגלגלו כל החיוב על המדליק, ואינו יכול לטעון דאונס הוא, שכן קיימא לן דהגזלן קונה הגזילה להתחייב עליה אפילו באונסים וכמובא בשו"ע (חו"מ סי' רצ"ב ס"ה).

ולכן אינו יכול לטעון כלל שעומד שם ומשגיח על הנרות כל זמן שדולקים, ואף כשמניח הנרות בארגז זכוכית המגן מפני דליקה ושאר קלקולים אינו יכול לעשות כן, כי אף במקום אונס כיוון שהעביר על דעתו של בעה"ב מתחילה כבר נקרא שגוזלו ומצווה הבאה בעבירה היא וחייב.

וכן כתב הגרב"צ מוצפי בחנוכה בציון הנ"ל (עמ' רצג ס"ה) - "המתארחים בבתי מלון וכדומה, אם בשבת אם בשאר ימים, ובעלי המקום אוסרים משום סכנה להדליק נרות בחדרים, ישתדלו לשמוע ברכות הדלקת הנרות מפי החזן בחדר האוכל, או הם עצמם ידליקו שם בברכה. ואין צריכים להשתתף במחיר הנרות או השמן, כי הכל כלול במחיר ששילמו מראש. וכן אורחים הלנים בבית בעל הבית והוא מדליק, יקשיבו לברכותיו, ואינם צריכים לשלם לו עבור חלקם בשמן, כי הם אוכלים ושותים על שלחנו כמוהו, ושותפים בכל מה שיש בבית" ע"כ.

מיהו, בעניין מקום ההדלקה הנכון, כתב בספר אור ההלכה (מועדים עמ' שלז סי"ב) כי מעיקרא, הדלקת האורח בחדרו הפרטי במלון היא המהודרת ביותר, אלא שכיוון שאין היתר להדליק בחדר מטעמי בטיחות, וכיו"ב ובצירוף העובדה שדינו כשואל החדר לתקופה מוגדרת, ותנאי ההשאלה מצד המלון להשתמש בחדר הוא באופן שחל איסור מוחלט להדליק נרות בחדרים, ולכן אינו יכול לטעון שישמור על הנרות במשך כל זמן שדולקים, ואם בכל זאת ירצה להדליק שם ויפר תנאי ההשאלה שלא מדעת והסכמת הנהלת המלון, מקרי שואל שלא מדעת ודינו גזלן. ולכן מהיות טוב שידליק בלובי המלון ובברכה, שהרי דינו של הלובי כסלון וזאת משום שיש לו הרשות להשתמש בו בכל זמן שירצה ללא מגבלה, לעומת חדר האוכל שאין לו רשות להשתמש בו בכל זמן שירצה אלא רק בזמן הארוחות.

ג. ובעניין שיוצא י"ח בהדלקת בעל המלון, הנה כל האמור לעיל הוא דווקא לדעת בני ספרד וכדעת מרן השו"ע (או"ח תרעא ס"ב) דאין מדליקים אלא חנוכיה אחת לכל בני הבית,

ואף אם רבים הם בני הבית, אם כן, כיוון שהוקצה לו חלק בשמן ההדלקה וכאמור לעיל, יש לו חלק בנר בעה"ב דהיינו המלון ויוצא בו ידי חובתו. כי למנהג בני ספרד, רק אחד מבני הבית מדליק בעבור כל יושביו.

אמנם לאחינו בני אשכנז אינם יוצאים ידי חובת הדלקה זו וכמו שכתב הרמ"א (שם) בהגה - "וי"א דכל אחד מבני הבית ידליק (הרמב"ם), וכן המנהג פשוט. ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפראג)" ע"כ.

ולכן בני אשכנז על אף שיש להם ג"כ חלק בשמן שממנו מדליקים החנוכיה במלון, צריכים להדליק כל אחד ואחד בפני עצמו וכמו שנוהגים להדליק בביתם, וידליקו בלובי או בפתח המלון וכאמור לעיל.

ועל כל פנים, גם לבני ספרד במקום שאין מדליקים במלון נר חנוכה כלל, או שהמלון מנוהל ע"י גוי או לחילופין ישראל שאינו מדליק נרות חנוכה, ידליקו גם בני ספרד נרות חנוכה בברכה, כיון שלא הדליקו בעבורם נרות חנוכה כלל.

מפתחות

סימן ז

בענין סוכה קורה במבוי וחנוכיה באות א כתב שאין להניחם מעל כ' אמה בסוכה משום שלא שולטת העין ובמבוי משום היכר, באות ב הראה מהראשונים שהטעם שאין יושבים בסוכה מעל כ' אמה משום שאין בה תחושה של ישיבה בסוכה, ובאות ג ביאר מהו אמלתרא שמתיר קורה במבוי גם למעלה מכ' אמה, ובאות ד כתב שלענין חנוכיה לא נחלקו האמוראים שמעל כ' לא יצא ידי חובה, אמנם בראשונים מצינו שהראבי"ה השוה בין סכך סוכה לנר חנוכה, אמנם השו"ע והאחרונים לא התירו להניח חנוכיה מעל כ' אמה כלל, אמנם לענין דיעבד כתב הגראי"ה קוק זצ"ל שיש לחוש כשמדליק בבית שוב מתחת כ' אמה שלא יברך דסוף סוף הנר ניכר בבית גם מעל כ' אמה ויש לחוש לסב"ל ובאות ה' כתב שבסוכה למ"ד שאמלתרא הוא קיני י"א יועיל בסוכה מעל כ' ואם אמלתרא הוא פסקי דארזא לא יועיל בסוכה מעל כ', ובחנוכה לכו"ע לא יועיל מעל כ' אמה כיון שאין תחושת חיבור רגשי לחנוכיה בגובה מעל כ'.

סימן ח

בענין בני זוג פרודים שכל אחד מבני הזוג גר בדירה בפני עצמו, באות א הקדים דמבואר בשו"ע (או"ח ס' תרע"א ס"ב) בין לשיטת בני ספרד שאחד מדליק לכל בני הבית ובין לשיטת בני אשכנז שכל אחד מדליק לעצמו, ובאות ב' כתב דמבואר בשו"ע (ס' תרע"ה ס"ג) שאף האשה חייבת בהדלקת נר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, אמנם גם לשיטת הרמ"א (לעיל) שכל אחד מדליק לעצמו כתב המשנה ברורה (שם ס"ק ט) שאישה אינה צריכה להדליק שהיא טפילה לאנשים, ובאות ג כתב שאכסנאי חייב להשתתף עם בעל הבית בנר חנוכה אלא אם כן מדליקים עליו בביתו, והביא מחלוקת האחרונים בבחורי ישיבה שלא מדליקים עליהם בביתם האם רשאים להדליק בברכה, ובאות ד העלה בנד"ד בזוג שנמצא בהליך גירושין גם האיש וגם האשה כל אחד מדליק ומברך לעצמו, כיון שחיים בבתים נפרדים, ומקרי פתח פתוח לעצמו שחייב בהדלקה בפתחו אף אם היה אוכל משולחן בעה"ב, מכל שכן כאן שאין האישה סמוכה על שולחן הבעל, וגם אין לה דין אכסנאי היוצא בהדלקת בעה"ב בביתו אף כשאינו רואה את הנר כשסמוך על שולחנו. ואף לשיטת בני אשכנז שכל אחד ואחד מדליק חנוכיה לעצמו אין האישה מדליקה ויוצאת י"ח בהדלקת בעלה, שאשתו כגופו, מכל מקום, כאן ודאי דאינה נקראת כגופו שהרי רוצה לגרשה, וגם היא אינה רוצה בו. לכן לדין נר חנוכה מקרי אנשים נפרדים לגמרי וחייבים בהדלקה בברכה כל אחד ואחד בביתו, ואין האישה יוצאת י"ח בהדלקת בעלה.

סימן ט

בענין המתארח במלון באות א' חילק בין אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, שהוא אורח שמשלם על כל דבר בפני עצמו שצריך להשתתף בפרוטה בשמן של בעל הבית, ואם יש לו פתח משלו צריך להדליק בפתחו, לבין אורח שאינו משלם לבעל הבית או שמשלם

לפי שכירות ולא על כל פרט בפני עצמו שאינו צריך להשתתף בפרוטה עם על הבית, מפני שבעל הבית מקנה לו חלק בשמן, וכ"כ בקונטרס גן המלך (סי' מא הובא בסוף שו"ת גינת ורדים) ועוד אחרונים, וכן הדין למתארח במלון שמשלם תשלום יומי ולא על פרט בפני עצמו, שיוצאים ידי חובה בהדלקתו של בעל המלון שהוא יהודי, וטוב שיקנה להם בפרוש חלק בשמן, ובאות ב' העלה שאין להדליק בחדרים ללא רשות מפורשת מהנהלת המלון, ואם מדליק ללא רשותם יש בזה משם גזל כמבואר בב"מ (מא.) "שואל שלא מדעת גזלן הוי", ואף כשעומד אצל הנרות ויש להם ארגז מזכוכית, ראוי ליטול רשות מהנהלת המלון להדליק באופן זה בכדי להדליק בברכה, וכשבעלי המלון אינם מרשים להדליק בחדר אף באופן זה, ידליק בלובי דהוי כסלון ביתו או בפתח המלון, ובאות ג' העלה דאם בעל המלון יהודי שמדליק נר חנוכה בלובי בשביל כל אורחי המלון, לדעת הספרדים וכדעת מרן השו"ע (או"ח תרעא ס"ב) שאין מדליקים אלא חנוכיה אחת לכל בני הבית אף אם רבים הם בני הבית, ולאחינו האשכנזים שכל אחד מדליק, לא יוצאים ידי חובת הדלקת נרות בהדלקת בעל המלון, אלא צריכים להדליק בעצמם בלובי או בפתח, וכן הדין לספרדים כשבעל המלון גוי או יהודי שלא מדליק נרות חנוכה.

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשורה טובה
לאוהבי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אַשִׁיחָה בְּחֻקֶּיךָ"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיך באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א
מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך
משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים
וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם
ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

א.י.ש. אשדוד 052-7627127

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שותפים להקים
מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת
ובית מדרש יגדיל תורה
ומקוה טהרה לנשים ולגברים
ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'
מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א
סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46
וקבלה דיגיטלית למייל
בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח 371407 ע"ש יגדיל תורה